

А. С. Хоцінська,
студентка
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
helen4uk1002@gmail.com

О. П. Мазко
кандидат педагогічних наук, старший викладач
(Житомирський державний університет імені Івана Франка)
olenamazko@gmail.com

Сутність інформаційно-цифрової компетентності учнів початкових класів

У статті розкрито сутність інформаційно-цифрової компетентності молодших школярів. Авторами запропоновано визначення досліджуваного явища та обґрунтовано необхідність його формування на уроках іноземної мови в початковій школі. Виокремлено основні уміння інформаційно-цифрової компетентності та їх потенціал щодо вивчення інших предметів.

Ключові слова: компетентність, інформаційно-цифрова компетентність, початкова школа, урок іноземної мови

Швидкий розвиток сучасного суспільства потребує змін у підходах до навчання та власне в змісті освіти. У 2017 році зміни, покликані оновити освітню систему, були зафіксовані в законі «Про освіту», Державному стандарті початкової загальної освіти, Концепції «Нова українська школа» тощо. Метою реформування шкільної освіти, зокрема початкової, є формування та розвиток компетентного інноватора та відповідального громадянина, який вміє висловлювати свої думки, дослухатися до інших, самостійно приймати рішення щодо різних питань як у шкільному середовищі, так і поза ним. Досягнення цієї мети уможливується через формування десяти ключових компетентностей учнів у процесі навчальної діяльності, серед яких важливе місце займає інформаційно-цифрова компетентність.

Питання, дотичні до проблеми формування інформаційно-цифрової компетентності, розглядалися як вітчизняними (В. П. Вембер, А. М. Гуржія, О. Г. Кузьмінська, Н. В. Морзе, О. М. Спіріна), так і зарубіжними науковцями (В. Браздейкіс, С. Джан, Дж. Равен, Б. Цванефелд, Л. Салганік, Т. Сабаліускас, Д. Рікен, Д. Букантате, К. Пукеліс). Однак, особливості сучасного освітнього процесу зумовлюють потребу в уточненні досліджуваного явища. Відтак, метою статті є розкрити сутність формування інформаційно-цифрової компетентності учнів початкових класів.

В українській освіті поняття «компетентність» прийнято розуміти в значенні, запропонованому європейськими освітніми експертами, які розглядають компетентність особистості як здатність ефективно й творчо застосовувати знання, цінності, ставлення та уміння у ситуаціях міжособистісної взаємодії як у соціальному контексті, так і в професійному [1: 6]. Базуючись, на такому визначенні, ми розглядаємо інформаційно-цифрову компетентність як сукупність знань, умінь, цінностей і ставлень, а також стратегій, необхідних для використання інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових медіа з метою ефективного, критичного, творчого, самостійного та етичного-орієнтованого навчання [2].

Інформаційно-цифрова компетентність передбачає впевнене та водночас критичне застосування особистістю інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні; інформаційну й медіа-грамотність; навички безпеки в Інтернеті; розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [3].

Метою формування інформаційно-цифрової компетентності учнів початкових класів є розвиток здатності школярів орієнтуватися в інформаційних потоках, визначати в них головне і необхідне, усвідомлювати потребу в достовірній інформації, вміння формулювати питання, визначати джерела інформації й використовувати успішні стратегії її пошуку, вміння самостійно шукати, отримувати, систематизувати, аналізувати та відбирати необхідну для вирішення навчальних завдань інформацію, а також творчо опрацьовувати, зберігати та передавати її; вміння використовувати програмні засоби, орієнтовані на вирішення завдань у різних сферах діяльності.

Враховуючи вікові та психологічні характеристики учнів початкової школи (наочно-образна та словесно-логічна пам'ять; відтворююча та творча уява; розвиток процесів спостереження, аналізу та синтезу; особливості адаптації, індивідуалізації, інтеграції; уміння організувати навчальну діяльність; рефлексія тощо), можемо вважати, що варто закладати основи інформаційно-цифрової компетентності саме на початковому ступені навчання в школі. Крім того, надзвичайно

сприятливими для цього є уроки іноземної мови, оскільки у їх процесі відбувається опрацювання великих обсягів інформації, у тому числі й іншомовної, спілкування з носіями мови через Інтернет тощо. Відтак, починаючи з молодшого шкільного віку, в учнів формуються базові знання, котрі з часом становитимуть певний рівень інформаційно-цифрової компетентності, що проектуватиметься і на інші сфери їх життя, у тому числі й на вивчення інших предметів, передбачених програмою. Так, згідно навчальних програм з іноземних мов для 1-4х класів, школярі повинні оволодіти вміннями вивчати іноземну мову з використанням спеціальних програмних засобів, ігор, соціальних мереж; створювати інформаційні об'єкти іноземними мовами; спілкуватися іноземною мовою з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; застосовувати інформаційно-комунікаційні технології для пошуку, обробки, аналізу та підготовки інформації відповідно до поставлених завдань; дотримуватися авторських прав та мережевого етикету.

Формування інформаційно-цифрової компетентності може відбуватися у ході використання різних електронних програм, аудіо- та відеоматеріалів, навчальних веб-сайтів, додатків до мобільних телефонів, соціальних мереж і т. д., сприяючи розвитку творчих здібностей молодших школярів, їх уяви, формуванню алгоритмічного та логічного мислення.

Отже, ми з'ясували, що освіта 21 століття спрямована формування інформаційно-цифрової компетентності як однієї із ключових. Формування цієї компетентності варто починати в початковій школі, зокрема на уроках іноземної мови, оскільки вони мають значний потенціал для формування умінь інформаційно-цифрової компетентності у процесі використання різноманітних інформаційно-комунікаційних технологій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Quality education and competencies for life / Workshop 3 / Background Paper. – 2004.
2. A. Ferrari, Digital Competence in Practice: An Analysis of Frameworks. Luxemburg: IPTS-JRC, 2011. – Available from: <http://ftp.jrc.es/EURdoc/JRC68116.pdf>.
3. Концепція «Нова українська школа». – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

A. S. Khotsinska. O. P. Mazko. *The Essence of Young Learners' Information and Digital Competence.*

The research deals with the problem of the essence of young learners' information and digital competence. The definition of information and digital competence is suggested by the authors. The necessity of the phenomenon under consideration is grounded. Basic information and digital skills are defined as well as their integrative character in primary school learning.

Key words: competence, information and digital competence, primary school, foreign language lessons